

2. Základní charakteristika území, sídelní a správní struktura

2.1. Charakteristika území

Plzeňský kraj leží na jihozápadě České kotliny a je tvořen sedmi územními celky (okresy Domažlice, Klatovy, Plzeň-město, Plzeň-jih, Plzeň-sever, Rokycany a Tachov), které se **výrazně** odlišují krajinným charakterem, strukturou i počtem obyvatelstva, velikostí i hustotou osídlení a zejména ekonomickým potenciálem.

Rozkládá se na ploše 7 561 km² a je tak stále **třetím** největším krajem v **České republice**. Na území Plzeňského kraje žije 549 618 obyvatel, což řadí kraj na **deváté** místo v mezikrajském republikovém srovnání. Svoji hustotou 73 obyvatel na 1 km² je hluboko pod republikovým průměrem.

Území Plzeňského kraje tvoří státní hranici s Německem (pohoří Šumava a Český Les), na severu a severozápadě sousedí s kraji Karlovarským a Ústeckým, severovýchodně leží kraj Středočeský a na jihovýchodě sousedí s krajem Jihočeským.

Přírodní podmínky Plzeňského kraje jsou značně rozmanité, oblast kraje patří ke geologicky starším částem Čech, bohatým na zkameněliny, krystalické břidlice a žuly. **Geograficko-fyzickým** jádrem kraje je Plzeňská pánev s nadmořskou výškou 300-400 m n. m. (nejníže položený bod je Berounka u Čilé v okrese Rokycany) a s poměrně suchým a teplým podnebím. Na západě se rozkládají rozsáhlá horská pásma lesnatých pohoří Šumavy (nejvýše položený bod v kraji je Velká Mokrůvka na Šumavě s nadmořskou výškou 1370 m n. m.) a Českého lesa s podstatně většími nadmořskými výškami a klimaticky drsnějším podnebím. Ostatní území tvoří pahorkatiny a vrchoviny (např. Rakovnická, Brdská, Středočeská žulová aj.). Na východ od Plzeňské pánve vystupuje rozsáhlý lesnatý pás Brdského pohoří. **Hydrologicky** patří převážná část území Plzeňského kraje do povodí Berounky, která vzniká soutokem Mže, Radbuzy a Úhlavy v Plzeňské pánvi, a jejích přítoků. Všechny plzeňské řeky jsou středoevropského typu, nejvyšší stavy vod mají v jarních měsících, nízké naopak v letních měsících, v zimě řeky zamrzají. V kraji je několik jezer ledovcového původu, které nalezneme zejména na Šumavě (největší z nich Černé a Čertovo). Kraj má i rybníky a to většinou chovné, s provzdušněnou vodou vhodnou pro chov ryb, kachen a hus. Pro zlepšení vodohospodářské situace mají význam vodní nádrže a přehrady, které slouží zejména jako regulace vodního režimu (Ejpvovice, Hracholusky, Nýrsko aj.). Pro **klima** Plzeňského kraje jsou charakteristické západní a jihozápadní větry od Atlantického oceánu, které přinášejí nejvíce srážek. Průměrná roční teplota se pohybuje kolem 8-9°C. Z hlediska podnebí je nejteplejší oblastí Plzeňská pánev. Klimatické, geologické i hydrologické podmínky jsou v jednotlivých územních celcích značně odlišné a výrazně zasahují do struktury osídlení jednotlivých území kraje.

Zdroje nerostných surovin, které představují základní ekonomický potenciál pro rozvoj zpracovatelského průmyslu v regionu se koncentrují převážně do oblasti Plzně. Jde o zásoby kaolínu (např. Horní Bříza, Chlumčany), keramické jíly, žáruvzdorné a cihlářské hlíny (Přešticko, Domažlicko), živce a kámen. Regionální význam má také těžba vápence v podhůří Šumavy v okrese Klatovy (Velké Hydčice). Významným přírodním bohatstvím kraje jsou lesy, které zaujímají cca 39% celkové rozlohy kraje. Převládajícími porosty jsou lesy jehličnaté. Z celkové plochy kraje připadá na zemědělskou půdu 50,7%, z toho 68,9% na ornou půdu.

Plzeňský kraj patří mezi ekonomicky rozvinuté kraje v České republice, má průmyslově zemědělský charakter s rozlehlými lesnatými pásy hor v pohraničí. Z tohoto pohledu lze území kraje rozdělit do dvou aglomerací a to plzeňské převážně průmyslové aglomerace a oblasti, tvořené horskými masívy Šumavy a Českého lesa, atraktivní zejména pro podmínky cestovního ruchu. Okrajové části těchto aglomerací jsou zaměřeny převážně na zemědělství.

Historie Plzeňského kraje v sobě zanechala mimo jiné i stopu v podobě historicko kulturních památek. Patří k nim městské památky, hrady, zámky, zříceniny, sakrální stavby a v neposlední řadě i památky technické. Nejvýznamnější městskou památkovou rezervací je historické centrum města Plzně s patricijskými domy, novorenesančním stylem architektury a sgrafity Mikoláše Alše. Dominantou jednoho z největších středověkých náměstí je gotická věž katedrály sv. Bartoloměje, nejvyšší v Čechách (102 m). Ukázkou židovské kultury je Synagoga v Plzni, třetí největší na světě. Výraznými městskými památkovými rezervacemi jsou i města Domažlice (šikmá věž) a Horšovský Týn (zámek). Dalšími městy s reprezentativní architekturou obytných měšťanských domů jsou Klatovy se známými tajemnými katakombami, Sušice, Stříbro, Tachov a Rokycany. Vedle městských památkových rezervací patří ke kulturnímu dědictví i množství hradů, jejich zřícenin i renesančních zámků. Za všechny jmenujme alespoň některé. Nejstarším hradem v Čechách je Přimda. Ukázkou gotického stylu je charakteristická dominanta krajiny kolem Plzně hrad

Radyně (v jeho okolí románská rotunda sv. Petra a Pavla) a vodní hrad Švihov. V okrese Klatovy je nutno vzpomenout v této souvislosti nejrozsáhlejší zříceninu hradu v Čechách Rabí, nejvýše položený královský hrad v Čechách Kašperk a architektonicky zajímavý mohutný kamenný most se čtyřmi lomenými oblouky na hradě Velhartice. Barokní architektura vytvořila zámky v Manětíně, Nebílovech, Žinkovech aj..Pozdní baroko a začínající klasicismus daly vznik v okolí Plzně nejznámějšímu a nejnavštěvovanějšímu památkovému objektu zámku Kozel. Z kulturně historických památek sakrálního charakteru je nutné připomenout kláštery v Plasích, Nepomuku, Teplé a Kladrubech, které byly v době vrcholného baroka přestavěny do současné podoby. Památky kulturního charakteru však nejsou jen městská historická jádra, hrady a zámky, jsou to i lidové zvyky a tradice, které se zachovaly a je to i lidová architektura (roubené stavby). Nejzachovalejší národopisnou oblastí v Čechách je Chodsko, které si dodnes zachovalo svoji rázovitost.

Přírodním klenotem v Plzeňském a Jihočeském kraji je bezesporu Šumava, zalesněné území procházející třemi státy, které bylo od roku 1963 největší chráněnou oblastí (CHKO) a kde v roce 1991 vznikl Národní park Šumava, zahrnující ty nejcennější části Šumavy. Národní park Šumava a CHKO chrání přírodní hodnoty tohoto území ke kterým patří zejména rozsáhlá rašeliniště, ledovcová jezera (největší v ČR je Černé jezero s 18,4 ha), původní lesní porosty, horské pastviny a louky a ojedinělá mnohdy i ohrožená flora a fauna. Nerozlučný rámeček kraje při západní hranici doplňuje pohoří Český les, které bylo v letošním roce vyhlášeno CHKO a které stejně tak jako Šumava oplývá vzácnou a bohatou květenou i faunou. Na území kraje v Českém lese se také nalézá největší národní přírodní rezervace Čerchovské hvozdy s kamennou rozhlednou. Jako doklad osídlení a činnosti člověka se z historických památek zachovaly i památky technického charakteru. Jde například o plavební kanály, v naší části Šumavy je to Vchynicko-Tetovský kanál, ojedinělá stavba z let 1799-1800. U soutoku Vydry a Křemelné (na řece Otavě) nalezneme vodní elektrárnu z roku 1912, národně technickou památku Čeňkova pila se stálou výstavní expozicí v elektrárně Vydra. Z přírodních památek ve vnitrozemí stojí ještě za zmínku (kromě okrajových částí CHKO Křivoklátsko a Slavkovský les) Vodní hamr v Dobříví, v okrese Rokycany, jedna z nejvýznamnějších památek svého druhu v České republice.

2.2. Sídelní struktura

Pro vývoj původního osídlení na území dnešního Plzeňského kraje byly rozhodujícím faktorem především přírodní podmínky a jeho význačná strategická poloha.

Do úrodných pahorkatin na západě Čech přicházeli první zemědělci již v mladší době kamenné. Usazovali se zejména na místech, která byla vhodná k zemědělskému využívání půdy, blíže k lokalitám, které vynikaly přírodním bohatstvím, případně i na trasách významných obchodních cest. Vzhledem k členitosti reliéfu na území nynějšího Plzeňského kraje docházelo ke vzniku malých hospodářských usedlostí a to zejména ve **východní a jižní části kraje**, v místech s příznivými klimatickými a geografickými podmínkami, vhodnými pro zemědělskou výrobu. Proto je také pro tuto oblast typická značná roztržitost sídelních jednotek – vesnic, osad a samot. Ke vzniku větších sídelních jednotek (řemeslných a manufakturních center) docházelo především v **západní a severní části kraje**, která se vyznačovala relativně velkými ložisky nerostného bohatství, rozvinutou manufakturní výrobou a zejména drsným podnebím, nevhodným pro zemědělskou výrobu.

K výraznému osídlování území kraje (zejména Plzeňské kotliny) došlo až od 7.století. Největším centrem kraje se stalo přemyslovské knížecí hradiště ve Staré Plzni a v povodí Otavy přemyslovské hradiště Prácheň. V osídlení kraje stejně tak jako v dějinách sehrálo důležitou historickou úlohu založení klášterů (Kladruba, Plasy, Nepomuk, Teplá a Chotěšov). V průběhu let 11. a 12. století se také stabilizovala zemská česko-bavorská hranice. Století 13. a 14. s sebou přináší řadu politických i hospodářských změn, které postupně ovlivňují i sídelní strukturu území. Jedná se zejména o vznik nových **královských měst**, ležících na významných trasách obchodních cest vedoucích do Bavorska a Saska. Jsou to města **Plzeň**, ležící na průsečíku tří obchodních cest norimberské (též **Tachov** a hornické **Stříbro**), regensburské (**Domažlice**) a saské. Pro západní hranici s Bavorskem mají význam města **Sušice**, která vznikla z rýžovnické osady při obchodní cestě do Bavor u zlatonosné Otavy, a **Klatovy**, ležící na důležité cestě pasovské (Zlatá stezka a její odnož Zlatá cesta). Výrazný zásah do historického vývoje kraje mělo na přelomu 14. a 15. století **husitské hnutí**. Boj proti církvi se stupňoval především na vesnicích. Jen katolická Plzeň odolávala a stala se baštou nepřátel husitství a spojencem císaře Zikmunda a Říma. V tomto období vznikala řada panství, prohlubovala se specializace řemesel a rozvíjelo se hospodářské podnikání. Největšího rozmachu, projevující se zakládáním rybníků, dosáhlo vodní hospodářství. Příjem zejména městům zajišťovaly měšťanské pivovary (Plzeň, Domažlice a Stříbro), které také přispívaly k rozšíření zemědělského podnikání (především dodávky pro pivovarnictví). V této době také dochází k značnému přílivu obyvatelstva německé národnosti zejména do českých měst, neboť volné pracovní síly jsou využívány ve značné míře na feudálních velkostatkách na venkově. Rozvoj měst i venkova přerušila v 17. století **třicetiletá válka**, která

Základní charakteristika území, sídelní a správní struktura

způsobila stagnaci hospodářského vývoje a ve vylidněných a válkou zničených územích osídlování německými přistěhovalci. Konec 18. století a první polovina 19. století znamenaly velký mezník zejména pro rozvoj průmyslového podnikání. Vydání patentu tolerančního (usídlování a zaměstnávání nekatolíků) a patentu o zrušení nevolnictví (migrace venkovské chudiny do měst) výrazně zasáhlo do sídelní struktury území kraje. Od třicátých let 19. století nastal rozvoj **průmyslové revoluce**. Před zrušením poddanství (1848) byla na území kraje pouze tři města s více než 5 000 obyvateli (Plzeň, Domažlice a Klatovy). Do osídlování kraje výrazně zasáhl v 19. století rozvoj a budování železniční sítě a další růst průmyslové výroby. Se zrušením pozemkové vrchnosti a poddanství došlo k vytvoření nejnižších článků územní samosprávy – obcí. Vznik československé republiky v roce 1918 byl provázen ze strany německých politických činitelů nesouhlasem, zejména s ohledem na záměr německé strany vytvořit samostatné německé provincie. Po mnichovském diktátu bylo Československo zbaveno velké části svého území, v Plzeňském kraji především území západně od Plzně. Pro poválečné období je charakteristická výrazná migrace a změna národnostní struktury (organizovaný odsun velké části německého obyvatelstva). Řadu měst, obcí a pohraničních okresů osídlilo nové české a slovenské obyvatelstvo. Období po roce 1948 se vyznačuje nucenou kolektivizací zemědělství (budování státních statků v nově osídlovaných částech při západní hranici). Návrat k demokratickým principům v 90. letech vnesl změny i do samosprávy měst a obcí a tím v konečném důsledku i do sídelní struktury Plzeňského kraje.

Na základě ústavního zákona č. 347 o vytvoření vyšších územních samosprávních celků bylo s účinností od 1. ledna 2000 vytvořeno na území České republiky 14 **vyšších územních samosprávních celků**, z nichž jeden tvoří Plzeňský kraj, vymezený územím okresů Domažlice, Klatovy, Plzeň-město, Plzeň-jih, Plzeň-sever, Rokycany a Tachov. Následně bylo zákonem č.314 z 13. června 2002 stanoveno v Plzeňském kraji 35 obcí s pověřeným obecním úřadem (dále jen POU) a 15 obcí s rozšířenou působností (dále jen ORP), které do jisté míry převzaly kompetence a pravomoci zrušených okresních úřadů. Ve správním obvodu Blovice (2 POU), Domažlice (3 POU), Horažďovice (1 POU), Horšovský Týn (2 POU), Klatovy (3 POU), Kralovice (3 POU), Nepomuk (1 POU), Nýřany (4 POU), Plzeň (2 POU), Přeštice (1 POU), Rokycany (3 POU), Stod (3POU), Stříbro (2 POU), Sušice (2 POU) a Tachov (3 POU).

Základními územními samosprávnými celky jsou **obce**, dělí se z hlediska osídlení na venkovské obce a **města**.

Vývoj sídelní struktury Plzeňského kraje měl v uplynulých letech značně proměnlivý charakter, provázený integračními (slučování malých obcí) a desintegračními procesy (zánik a rušení některých částí obce). Po poválečné stabilizaci bylo na území kraje v roce 1961 celkem 773 obcí, po roce 1970 se jejich počet v důsledku integrace radikálně snížil na 307 obcí v roce 1980. K 1.1.1990 dosáhl pokles svého minima a to 258 obcí. Po roce 1989 se v důsledku prosazování principu územní samosprávy a zvyšování pravomoci i odpovědnosti měst a obcí se některé menší obce znovu osamostatnily, takže k 1.1.1991 měl Plzeňský kraj 445 obcí. Proces vzniku dalších samostatných obcí pokračoval až do roku 1993, kdy se počet stabilizoval na čísle cca 500 obcí. V roce 2004 měl Plzeňský kraj 501 obcí (tj. 65% stavu v roce 1961), 1 543 částí obce a 46 obcí se statutem města.

Tab. 2.2.1 Základní ukazatele sídelní struktury k 31. 12. 2004

	Rozloha (km ²)	Obyvatelstvo	Počet			Hustota obyvatel na 1 km ²	Podíl obyvatel žijících (%)	
			obcí	z toho měst	částí obcí		ve městech nad 10 000 obyvatel	v ostatních městech
Plzeňský kraj	7 561	549 168	501	46	1 543	72,7	42,6	24,1
Domažlice	1 140	58 968	86	7	250	51,7	18,3	36,0
Klatovy	1 939	87 545	95	11	476	45,1	39,3	25,2
Plzeň-město	138	162 627	1	1	31	1181,5	100,0	0,0
Plzeň-jih	1 076	68 939	99	7	218	64,1	0,0	44,1
Plzeň-sever	1 314	74 428	101	9	241	56,6	0,0	39,9
Rokycany	575	45 707	68	6	101	79,5	30,2	24,0
Tachov	1 379	51 404	51	5	226	37,3	24,4	35,8

Území kraje je rozděleno do sedmi územních celků (okresů), z nichž největší, pokud se týká velikosti, je okres Klatovy (25,6% územní plochy), Tachov (18,2%), Plzeň-sever (17,4%) a Domažlice (15,1%).

Z hlediska **hustoty osídlení** na 1 km² nejdříve osídleny jsou právě okresy Tachov, Klatovy a Domažlice, pohraniční okresy s extrémně nízkou obydleností menších oblastí (Šumava, Český les). Na druhé straně

Základní charakteristika území, sídelní a správní struktura

poměrně hustě zalidněné okresy jsou Plzeň-jih a Rokycany, sousedící s okresem Plzeň-město. V tomto okrese zahrnujícím výhradně město Plzeň a jeho periferie, přestože zaujímá nejmenší rozlohu, žije trvale téměř 30% veškerého obyvatelstva Plzeňského kraje. Tento trend je dán do jisté míry vysokou koncentrací průmyslu, stupněm industrializace, podílem zahraničních investic a v neposlední řadě i zvyšující se koncentrací obchodu a služeb zejména do krajského města.

Z pohledu základních elementárních metod hodnocení statistických znaků (použití míry variability) je patrné, že i když **variační rozpětí** (tj. rozdíl mezi maximální a minimální hustotou osídlení na 1 km²) je 42,2 obyvatel na 1 km² (při eliminaci specifického okresu Plzeň-město), hodnota **variačního koeficientu** ukazatele hustoty na 1 km² činí 24,4%, což ve zjednodušeném pojetí svědčí o homogenitě souboru hodnot tohoto ukazatele.

Integrací, desintegrací a jejich nerovnoměrným vývojem se změnila za uplynulá léta také **velikostní struktura** obcí, přestože za hodnocené období 2000 až 2004 byly hodnoty příslušných ukazatelů téměř stabilizovány.

Tab. 2.2.2 Sídelní struktura podle velikostních skupin obcí

	Obce s počtem obyvatel							
	do 299		300 - 999		1 000 - 4 999		5 000 a více	
	počet obcí	počet obyvatel	počet obcí	počet obyvatel	počet obcí	počet obyvatel	počet obcí	počet obyvatel
Plzeňský kraj	261	38 512	153	81 275	73	147 664	14	282 167
Domažlice	48	7 206	24	11 575	12	24 276	2	15 911
Klatovy	47	6 437	33	19 381	11	16 556	4	45 171
Plzeň-město	0	0	0	0	0	0	1	162 627
Plzeň-jih	51	7 861	34	18 294	12	30 485	2	12 299
Plzeň-sever	50	7 056	31	17 185	19	43 356	1	6 831
Rokycany	43	5 871	13	5 849	11	20 204	1	13 783
Tachov	22	4 081	18	8 991	8	12 787	3	25 545

Ve velikostní skupině do 300 obyvatel se snížil počet malých obcí, u větších (1000 až 4999 obyvatel) naopak vzrostl. Počet obcí (měst) nad 5000 obyvatel v Plzeňském kraji se od roku 2000 nezměnil. V důsledku koncentrace obyvatelstva do větších měst nad 5000 obyvatel je zde soustředěno 51,3% obyvatel Plzeňského kraje, zatímco v menších obcích (do 300 obyvatel) je to jen malá část (7%).

V současnosti relativně **nejvíce** obyvatel v malých obcích do 300 obyvatel žije v okresech Domažlice (12,2%) a Rokycany (12,8%), **nejméně** v obcích řídké zalidněných okresů Klatovy a Tachov, způsobené vylidňováním malých obcí v rekreačních a pro bydlení málo atraktivních oblastech (zejména nízká obydlenost pohraničí. Ve velikostní skupině od 300 do 1000 obyvatel žije relativně nejvíce lidí v okresech (přílehlých k městu Plzeň) Plzeň-jih (26,5%), Plzeň-sever (23,1%) a dále v okrese Klatovy (22,1%). Nejméně lidí v této skupině žije v okrese Rokycany. Velikostní interval 1000 až 4999 ukazuje na vysoké zastoupení podílu obyvatel okresu Domažlice (41,2%), Plzeň-jih (44,2%), Plzeň-sever (58,3%) a Rokycany (44,2%). Podíl obyvatel ve městech nad 5000 obyvatel (eliminujeme-li Plzeň) je nejvyšší v okresech Klatovy (51,6%) a Tachov (49,7%). Tato skutečnost vyplývá i ze zastoupení větších měst v jednotlivých okresech Klatovy (4) a Tachov (3).

Z hlediska struktury osídlení **měst a venkovských obcí** připadá na městské obyvatelstvo v roce 2004 66,7% obyvatel z celkového počtu a na obyvatele venkovských sídel pouze 33,3%. Plzeňský kraj má celkem 46 obcí se statutem města (tj. 9,2% z celkového počtu obcí), z toho jich více než dvě třetiny mají méně než 5 tisíc osob. Skupina menších měst s počtem obyvatel 5 až 10 tisíc tvoří 17,4% z celkového počtu měst a zaujímá 13,1% z celkového počtu městského obyvatelstva. Neméně významnou skupinu (8,7%) tvoří i čtyři města od 10 do 20 tisíc osob (Domažlice, Sušice, Tachov a Rokycany) s podílem městského obyvatelstva 13,2%. S výjimkou krajského města (162 627 obyvatel) není v Plzeňském kraji žádné další město s počtem obyvatel vyšším než 50 tisíc obyvatel a pouze jedno město má více než 20. tisíc osob a to Klatovy. Nejvíce urbanizovanou oblastí Plzeňského kraje, jak již bylo výše zmíněno, jsou okresy Klatovy (s 2 městy nad 10 tis.obyvatel) a Tachov (s 1 městem nad 10 tis.osob). Nejméně urbanizovanými okresy jsou Plzeň-jih, kde podíl obcí se statutem města činí 7% z celkového počtu obcí) a dále Domažlice, Plzeň-sever a Rokycany, kde se hodnota tohoto podílového ukazatele pohybuje od 8 do 9% z celkového počtu obcí k 1.1.2004. Právě v okresech Plzeň-jih a Plzeň-sever, kde pouze města Dobřany, Přeštice a Nýřany přesáhly

hranici 5 tis. osob, blízkost města Plzně jako mimořádného atraktivního centra (dojíždka za prací a do škol, koncentrace obchodu a služeb aj.) ovlivňuje absenci dalších větších měst.

V **mezikrajském srovnání** dosahuje průměrná velikost obce v roce 2004 v Plzeňském kraji 1097 obyvatel (tj. nárůst proti roku 2000 o 0,8%) a řadí tak Plzeňský kraj na 11.místo v České republice. Průměrný počet obyvatel v obcích se statutem města v roce 2004 dosáhl 7 975 osob, což v mezikrajském srovnání představuje nejnižší hodnotu v České republice. Je to způsobeno zejména tím, že převážná část menších měst má do 10 tis. obyvatel (tj. 87%). V roce 2004 činil průměrný počet obyvatel ve venkovských obcích 402 osob, čímž zaujímá Plzeňský kraj v České republice opět 11. místo před krajem Jihočeským a Vysočinou.

Závěrem lze konstatovat, že projevující se tendence postupného ubývání obyvatelstva ve prospěch menších obcí a měst (velikostní skupina 1 až 5 tis. obyvatel), ukazuje na postupné obydlování malých sídel, především na periferiích větších měst a v první řadě krajského města.

2.3. Územně správní vývoj

Ze sedmi **okresů** (Domažlice, Klatovy, Plzeň-město, Plzeň-jih, Plzeň-sever, Rokycany a Tachov) bývalého Západočeského kraje vznikl k 1.1.2000 Plzeňský kraj. Území kraje je rozčleněno do 501 obcí.

K 1.1. letošního roku jsou obce spravovány 15 obcemi s rozšířenou působností (**OPR**) a 35 pověřenými obecními úřady (**POU**).

Okres Domažlice patří mezi pohraniční okresy Plzeňského kraje. Na západě až jihozápadě sousedí se Spolkovou republikou Německo. Přechod do SRN zajišťují hraniční přechody Folmava, Všeruby, Lísková a Železná. Hustotou obyvatelstva (51,7 obyvatel na 1 km²) patří mezi třetí nejméně zalidněný okres. Více jak polovina obyvatel okresu (54,4%) žije v sedmi městech.

Ke konci prosince 2004 žilo v okrese 58 968 obyvatel, z toho bylo 29 873 žen. Podíl dětí do 14 let trvale klesá, od roku 2000 poklesl o 1,1 procentní body na 15,3%. Společně s okresem Plzeň-sever má druhou nejnižší průměrnou věkovou hranici obyvatel – 39,4 roky. Koncem roku 2004 bylo v okrese 2 143 nezaměstnaných, z toho 73,9% tvořily nezaměstnaní se základním nebo středním odborným (vč. vyučených) vzděláním. Míra registrované nezaměstnanosti činila 6,51%, což je o 0,23 procentní body méně než krajský průměr. Celkem 9,2% představuje podíl počtu registrovaných subjektů z celkového počtu v kraji. Okres patří mezi průmyslově zemědělský. Působí zde 63 průmyslových podniků, které zaměstnávají více jak 20 pracovníků, z toho převážná část je soustředěna v Domažlicích. Zemědělci obhospodařovali v roce 2004 celkem 61 715 ha zemědělské půdy (16,1% z kraje), z toho 68% připadalo na ornou půdu. Stavebnictví zajišťuje v průměru 15 stavebních organizací s 20 a více zaměstnanci. Na 1 000 obyvatel je dokončováno více bytů než v ostatních okresech kraje. V roce 2004 tento podíl činil 5,9 bytů tedy nejvíce v kraji, v předcházejícím roce to bylo 4,0 bytů, což je třetí nejvyšší počet. Vcelku příznivé životní prostředí přispívá k rozvoji rekreace a cestovního ruchu.

Okres Klatovy je svou rozlohou největší z okresů Plzeňského kraje. Jižní část území má společnou se Spolkovou republikou Německo. Přechod do SRN zajišťuje hraniční přechod Železná Ruda.

Na druhém místě za okresem Plzeň-město stojí v počtu žijícího obyvatelstva. Hustou obyvatelstva je také druhý, ale nejméně zalidněný. Koncem roku žilo v okrese 87 545 obyvatel, přitom počet od roku 2002 mírně klesá. Proti roku 2000 se snížil podíl věkové skupiny 0-14 let o 1 procentní bod, snížil se i podíl věkové skupiny nad 65 let o 0,1 procentní bod. Okres vykazuje druhou nejvyšší úmrtnost (11,5 zemřelých na 1 000 obyvatel středního stavu). Mezi okresy je druhý s nejvyšší mírou nezaměstnaností (8,51% v roce 2004). Úřad práce evidoval koncem roku 2004 celkem 3 920 uchazečů o práci, ale jen 567 volných pracovních míst. Okres patří mezi zemědělské oblasti. Převážná část území spadá do horské a podhorské oblasti. Podíl zemědělské půdy tvoří téměř čtvrtinu z kraje (23,4%). Z 89 750 ha zemědělské připadá 41,2% na trvalé travní porosty. Většina průmyslových a stavebních podniků sídlí ve třech městech – Klatovech, Sušici a Horažďovicích.

Klatovsko se může nejen pochlubit nádhernou krajinou, která skýtá možnost rekreace a sportovního vyžití, ale hlavně kulturními a historickými památkami.

Krajské město **Plzeň** tvoří zároveň **okres**. Leží uprostřed Plzeňského kraje. Patří mezi nejlidnatější, ale zároveň nejmenší okres.

S počtem 162 627 obyvatel je největší v kraji, avšak počet obyvatel od roku 2000 trvale klesá. Jen v roce 2003 došlo k nárůstu obyvatel z důvodu přičlenění dvou obcí Lhoty a Malesice z okresu Plzeň-jih a sever. Pokles je způsoben jak záporným přirozeným přírůstkem, tak i záporným přírůstkem stěhováním. Demografický vývoj není příznivý. Trvale klesá počet dětí do 14 let, podíl 13,1% v roce 2004 byl nejnižší v kraji, naopak roste podíl věkové skupiny 65 let a více. V okrese žije nejstarší obyvatelstvo, průměrný věk činil v uvedeném roce 41,5 let. Míra nezaměstnanosti (6,21%) byla koncem roku třetí nejnižší v kraji.

Ke stejnému datu bylo evidováno 6 021 nezaměstnaných a 2 511 volných pracovních míst. K nejrozvinutějším odvětvím patří průmysl. Nejdůležitějšími podniky ovlivňující ekonomiku okresu, ale i kraje jsou převážně zahraniční společnosti a společnosti s vlastnictvím mezinárodním (domácí + zahraniční). Zemědělství nemá významné postavení. Plzeň je centrem vzdělanosti, působí zde desítky středních škol, gymnázií a vyšších odborných škol. Krajské město Plzeň má jednu univerzitu se sedmi fakultami. Rozvinutou lékařskou péči zajišťují nemocnice a samostatná zdravotnická zařízení. Město, které vzniklo v roce 1295, má mnoho historických památek.

Okres Plzeň-jih leží v jihozápadní části Plzeňského kraje. Území o rozloze 1 076 km² je třetí nejmenší v kraji. Hustotou 64,1 obyvatel na 1 km² je třetí nejlidnatější. Spolu s okresem Plzeň-sever neměl okresní město; mezi největší město patří Přeštice. Ve městech žilo koncem roku 2004 celkem 44,1% obyvatel. Z celkového počtu 68 939 obyvatel (stav ke konci roku 2004) žilo v okrese 15% dětí do 14 let. Přestože podíl věkové skupiny dětí do 14 let trvale klesá, poklesl proti roku 2000 nejméně ze všech okresů o 0,9 procentní body. Celkový počet obyvatel proti roku 2000 vzrostl o 1,4%, což je druhý největší nárůst obyvatel v okrese. Celkový kladný přírůstek je především způsoben kladným přírůstkem stěhováním. Poloha a dostupnost ke krajskému městu způsobuje rozsáhlou bytovou výstavbu a tím i příliv obyvatel, především z krajského města Plzně. Z uvedeného důvodu je v okrese poměrně nízká míra nezaměstnanosti – v roce 2004 činila 4,89%. Ve srovnání s ostatními okresy kraje byla nejnižší, v porovnání s okresy ČR byla sedmá nejnižší. Oblast lze charakterizovat jako průmyslově zemědělskou. Zásoby nerostných surovin, především kaolínu se využívají k výrobě dlaždic v Chlumčanech. Zemědělství hrálo vždy v okrese významnou úlohu. V roce 2004 obhospodařovali zemědělci 64 807 ha zemědělské půdy, z toho 72,3% připadalo na ornou půdu. Příznivé životní prostředí a poloha přispívá k rozvoji cestovního ruchu. Okres má několik významných historických památek, za zmínku lze jmenovat zámek Kozel, Nebílovy a Žinkovy.

V severní části Plzeňského kraje leží **okres Plzeň-sever**, který se rozprostírá na ploše 1 314 km². Hustotou 56,6 obyvatel na 1 km² patří v kraji mezi průměrně zalidněný. Stejně jako okres Plzeň-jih neměl okresní město, mezi největší město patří Nýřany.

Demografický vývoj je vcelku příznivý. Počet obyvatel vzrostl v roce 2004 proti roku 2000 o 1 231 na 74 428, což je nejvyšší nárůst z okresů v kraji. Ve věkové skupině do 14 let s podílem 15,7% je mezi okresy druhý nejvyšší, na druhé straně stojí na pomyslném druhém místě s nejnižším podílem obyvatel 65letých a starších (13,7%). Na 1 000 obyvatel středního stavu se narodilo v okrese nejvíce dětí (9,7). Příznivé údaje vykazuje i v úmrtnosti. Na 1 000 obyvatel zemřelo 10,5 obyvatel (údaj v roce 2004), což je vedle okresu Tachov nejnižší počet. Výhodná poloha, přístupnost ke krajskému městu a poměrně rozvinutý průmysl ovlivňuje nižší míru registrované nezaměstnanosti. Koncem roku 2004 evidoval úřad práce 2 501 uchazečů o práci. Ke stejnému datu dosáhla míra nezaměstnanosti 5,86% a byla v kraji druhá nejnižší. Významnou úlohu v okrese kromě průmyslu má i zemědělství. S plochou 67 236 ha zemědělské půdy je druhý největší, z toho 81,8% celkem 54 995 ha tvoří orná půda, tj. největší plocha orné půdy z okresů kraje. Po skončení těžby černého uhlí lze konstatovat, že převážná část území má v posledních deseti letech vcelku příznivé životní prostředí.

Okres Rokycany patří po Plzni městě mezi okresy s nejmenší rozlohou. Rozkládá se na ploše 575 km² v jihovýchodní části Plzeňského kraje. Hustotou 79,5 obyvatel na 1 km² patří po Plzni mezi nejlidnatější.

Počtem obyvatel (45 707 ke konci roku 2004) patří v kraji mezi nejmenší. Demografický vývoj lze hodnotit spíše negativně. Podíl žijících obyvatel starších 65. let má po krajském městě Plzni nejvyšší (15,7%), ale hned za Plzni má také nejnižší podíl věkové skupiny 0-14 let. Proto i index stáří má druhý nejvyšší (po Plzni) – v roce 2004 hodnota dosáhla 108,7. Podíl dětí do 14 let poklesl proti roku 2000 o 1,4 procentní body, což představuje druhý největší pokles (za okresem Tachov) v kraji. Pozitivní nevykazuje ani relativní údaje v počtu narozených a zemřelých. V přepočtu na 1 000 obyvatel středního stavu v roce 2004 zemřelo 12,1 obyvatel (nejvíce v kraji), přitom se ve stejném období narodilo 8,2 dětí (nejméně v kraji). K 31.12.2004 bylo 1 832 občanů nezaměstnaných a míra registrované nezaměstnanosti byla v kraji třetí nejvyšší, činila 7,09%. Charakter okresu je průmyslově zemědělský. Zemědělci obhospodařovali v roce 2004 celkem 27 017 ha zemědělské půdy, z toho 20 035 byla orná půda. Značná část území 43% je pokryta lesy. Průmyslovou a stavební výrobu zajišťovalo 40 průmyslových a 5 stavebních podniků s 20 a více zaměstnanci. V minulosti se v okrese těžilo uhlí, železná ruda a jíl, ale postupně po roce 1970 docházelo k útlumu, což ovlivnilo vcelku příznivé životní prostředí. Jen podél dálnice mezi Prahou a Plzní je území zatěžováno hlukem a výfukovými plyny především z kamionové dopravy.

V západním cípu Plzeňského kraje leží **okres Tachov**. Patří k příhraničním okresům, západní až jihozápadní částí sousedí se Spolkovou republikou Německo. Rozlohou 1 379 km² se řadí po okrese Klatovy mezi druhý největší v kraji. Hustotou obyvatelstva 37,3 obyvatel na 1 km² je nejméně zalidněný. Největším městem je bývalé okresní město Tachov s 12 547 obyvateli – stav ke konci roku 2004. Ve městech žije dvě třetiny obyvatelstva.

Základní charakteristika území, sídelní a správní struktura

Patří mezi okresy s nejnižším věkovým průměrem obyvatel – 37,8 let. S počtem 51 404 obyvateli je druhý nejmenší, kolem uvedeného počtu se s mírnými výkyvy od roku 2000 pohybuje počet obyvatel. Podíl věkové skupiny dětí do 14 let je nejvyšší v kraji (16,3% v roce 2004), přitom proti roku 2000 došlo o této kategorii k největšímu propadu o 1,8 procentní body. Podíl obyvatel starších 65ti let činil 11%, což ovlivňuje příznivě index stáří tj. podíl počtu osob ve věku 65 let a starších na 100 dětí ve věku do 14 let. V roce 2004 dosáhl hodnoty 67,9 a zařadil se tak mezi pět okresů v ČR s nejnižším indexem stáří.

Okres lze charakterizovat jako zemědělsko průmyslový. Do roku 1990 zde působily státní statky, které se postupně rozpadly na soukromé zemědělské společnosti. Podle výsledků SLDB v roce 2001 v odvětví zemědělství pracovalo jen 4,7% ekonomicky aktivního obyvatelstva, přitom ještě před deseti lety v roce 1991 to bylo 24% všeho aktivního obyvatelstva. Nejvyšší míra nezaměstnanosti v kraji (8,99% ke konci roku 2004) byla jednou z příčin této situace. Ke stejnému datu bylo v okrese evidováno 2 759 uchazečů o práci, ale pouze 307 volných pracovních míst. Průmyslovou a stavební výrobou se zabývá cca 70 subjektů, které zaměstnávají 20 a více zaměstnanců. Okres má vcelku příznivé klima. Léčebné prameny, které se nachází na území, jsou využívány k léčbě nemocí srdce a krevního oběhu. Přes 40% území je pokryto lesními porosty a na ploše o rozloze 2 420 ha se rozkládají vodní plochy s neznámým vodním dílem Lučina.

Tab. 2.3.1 Vybrané údaje o správních obvodech obcí s rozšířenou působností k 31. 12. 2004

	Rozloha (km ²)	Obyva- telstvo	Počet			Hustota obyvatel na 1 km ²	Podíl obyvatel žijících (%)	
			obcí	z toho měst	částí obcí		v sídelním městě	v ostatních městech
Plzeňský kraj	7 561,1	549 618	501	46	1 543	72,7	100,0	100,0
v tom SO ORP:								
Blovice	222,6	11 058	19	2	51	49,7	1,4	1,8
Domažlice	763,2	39 226	58	4	160	51,4	3,9	5,3
Horáždovice	258,7	12 194	20	1	59	47,1	2,0	1,6
Horšovský Týn	288,7	13 584	18	2	74	47,1	1,8	2,2
Klatovy	906,4	50 311	44	7	242	55,5	8,2	9,9
Kralovice	659,3	21 988	44	5	120	33,4	1,3	3,2
Nepomuk	308,7	11 215	26	1	64	36,3	1,3	1,0
Nýřany	627,5	48 512	54	4	117	77,3	2,4	4,9
Plzeň	261,5	177 897	15	2	52	680,3	58,0	45,5
Přeštice	271,2	20 235	30	1	58	74,6	2,3	1,7
Rokycany	575,1	45 707	68	6	101	79,5	4,9	6,7
Stod	259,2	21 349	24	3	41	82,4	1,3	3,8
Stříbro	430,7	16 454	24	1	90	38,2	2,7	2,1
Sušice	780,6	24 938	30	3	178	31,9	4,1	3,9
Tachov	947,9	34 950	27	4	136	36,9	4,5	6,4

Do správních obvodů ORP náleží:

Správní obvod Blovice leží ve východní části Plzeňského kraje. Rozlohou 222,6 km² a počtem obyvatel (11 058 k 31.12.2004) patří mezi nejmenší v kraji. Spravuje 19 obcí z nichž dvě obce Blovice a Spálené Poříčí jsou obcemi s pověřeným obecním úřadem. Třetina území je pokryta lesy, které vytváří příznivé životní prostředí. Svou geografickou polohou ke krajskému městu je oblast využívána k rekreaci. Blovice patří k zemědělským oblastem, průmysl zde nemá významnější zastoupení. Mezi neznámější a zároveň největší zemědělské podniky patří Zemědělská společnost Komorno, a.s. Z průmyslovým podnikům patří k největším Lekov, a.s. Blovice a Okal Žákava, a.s.

Správní obvod vykázal koncem roku 2004 druhou nejmenší míru nezaměstnanosti v kraji – 5,66%. V roce 2004 byl průměrný věk obyvatelstva 40,5 let. Z celkového počtu obyvatelstva tvoří 15,8% obyvatelstvo starší 65 let.

Správní obvod Domažlice leží v jihozápadní části Plzeňského kraje. Západní část území hraničí se Spolkovou republikou Německo. Přístup do SRN zajišťují čtyři silniční přechody (Folmava, Všeruby, Lísková a Železná) a jeden železniční přechod Česká Kubice. Správní obvod zahrnuje 58 obcí, z nichž tři (Kdyně, Poběžovice a Domažlice) jsou obce s pověřeným obecním úřadem. Rozlohou 763,2 km² je čtvrtý největší v kraji, zaujímá 10,1% výměry kraje. Má příznivé životní prostředí, neboť přes čtyřicet procent území správního obvodu je pokryto lesy. Jihozápadní částí se táhne Český les, který je od Šumavy oddělen Všerubským průsmykem. Patří k zemědělsko-průmyslovým oblastem. Zemědělská půda je

obhospodařována na 38 698 ha, což je polovina celkové výměry správního obvodu. Mezi největší zaměstnavatele patří firma KDYNIUM a.s. zabývající se výrobou odlitků z oceli. Příznivě lze hodnotit vývoj obyvatelstva, který proti stavu k předchozímu roku zůstal nezměněn. Ve správním obvodě žilo konce roku 2004 celkem 39 226 obyvatel, z toho téměř třetina žije v bývalém okresním městě Domažlice. Mírou nezaměstnaností (6,65%) je šestý nejméně postižený v kraji.

V jihovýchodní části kraje se nachází **správní obvod Horažďovice**. Svou rozlohou 258,7 km² je druhý nejmenší v kraji. Hustotou 47,1 obyvateli na 1 km² patří mezi průměrně zalidněné správní obvody kraje. Sídlem správního obvodu je město Horažďovice, které je zároveň obcí s pověřeným obecním úřadem. Pod správou má 20 obcí. Patří k oblastem s rozvinutým zemědělstvím, zemědělská plocha zaujímá cca 65% celkové výměry. Přes dvacet procent území je pokryto lesy, což do značné míry ovlivňuje celkem příznivé životní prostředí. Průmysl zde nehraje velkou úlohu, přesto zde působí známé firmy jako např. Hasit Šumavské vápenice a omítkárny.

Obyvatelstvo patří mezi druhé nejstarší v kraji hned za SO ORP Plzeň. Průměrný věk v roce 2004 činil 41,3. Koncem roku zde žilo 11 215 obyvatel, z toho 17,6% bylo starších 65 let. Míra nezaměstnanosti byla ke konci roku 2004 čtvrtá nejvyšší v kraji a dosáhla 9,12%. Alarmující je, že se proti roku 2003 zvýšila o 2,43 procentního bodu, tedy nejvíce v kraji.

V jihozápadní části uvnitř Plzeňského kraje leží **správní obvod Horšovský Týn**. Rozlohou 288,7 km² a hustotou 47,1 obyvatel na 1 km² se řadí v pořadí na šesté místo v kraji. Správní obvod spravuje 18 obcí, z nichž dvě obce (Horšovský Týn a Staňkov) jsou obcemi s pověřeným obecním úřadem. Územím prochází mezinárodní dopravní spojnice k hraničnímu přechodu Folmava do SRN. Proto přetížená kamionová doprava do značné míry negativně ovlivňuje životní prostředí. Zemědělci v roce 2004 hospodařili na ploše o celkové výměře 18 927 ha, z toho 15 288 připadalo na ornou půdu. Správní obvod lze charakterizovat jako zemědělsko – průmyslový. Vedle zemědělských podniků (Meclovská zemědělská, Agro Staňkov atd.) zde působí řada průmyslových firem, z nichž nejvýznamnější je PLASTIK H.T., a.s., která vyrábí pro jednu z největších firem v Plzni - PASONIC AVC s.r.o. kryty pro televizory.

Ke konci roku žilo na území správního obvodu 13 584 obyvatel, z toho téměř dvě třetiny (58,6%) žilo ve městech. Celkem 1 797 obyvatel je starších 65 let, přesto index stáří činil v roce 2004 hodnoty 88,6. Míra registrované nezaměstnanosti byla koncem roku 2004 šestá nejvyšší v kraji a proti roku 2003 se zvýšila o 0,75 procentního bodu. Koncem roku bylo bez práce 566 obyvatel. Pouze 4,0% obyvatelstva má na základě SLDB z roku 2001 vysokoškolské vzdělání, což je druhý nejnižší podíl v kraji.

Správní obvod Klatovy se rozkládá v jižní části Plzeňského kraje, jihozápadní část území má společnou se Spolkovou republikou Německo. Přechod do SRN zajišťují dva hraniční přechody Železná Ruda a Svátá Kateřina. Podél této hranice se táhne pohoří Šumavy. Správní obvod spravuje 44 obcí, z toho Klatovy, Nýrsko a Plánice jsou obcemi s pověřeným obecním úřadem. Převážná část území leží v podhorské a horské oblasti pokryta téměř čtyřiceti procenty lesy. Rybníky, lesy a překrásná příroda je využívána k rekreaci a turistice. V zimním období jsou zde vynikající podmínky pro lyžování. Klatovsko se může pochlubit i historickými a kulturními památkami, z nichž k nejznámějším patří vodní hrad Švihov a zámek Klenová. Rozlohou 906,4 km² patří mezi druhý největší správní obvod, podíl z kraje představuje 12%. Přestože Klatovsko patří spíše k zemědělským oblastem působí zde i řada významných průmyslových a stavebních firem s působištěm převážně v Klatovech a Nýrsku. K nejznámějším patří Šumavský masokombinát, a.s., Drubežářský závod Klatovy, a.s., Stavební podnik Klatovy, a.s. a JOKA Klatovy s.r.o. Centrem správního obvodu je město Klatovy. S téměř 23 tisíci obyvateli patří, po krajském městě Plzni, mezi největší v kraji. Téměř polovina (45,5%) obyvatel správního obvodu žije v Klatovech. Přestože obyvatelstvo stárne a průměrný věk v roce 2004 se proti roku 2003 zvýšil o 0,2 procentního bodu na 39,7 let, přesto se index stáří pohybuje stále pod hodnotou 100 (92,7). Ve správním obvodě žilo celkem 7 515 dětí do 14 let, 65 letých a starších bylo koncem roku 2004 celkem 6 968. Míra nezaměstnanosti se zvýšila proti roku 2004 o 0,63 procentního bodu na 7,85%.

Správní obvod Kralovice leží v severním cípu Plzeňského kraje. Zajišťuje správu 44 obcí, z nichž tři obce (Kralovice, Plasy a Manětín) jsou obce s pověřeným obecním úřadem. Celková plocha území zaujímá 8,7% podílu kraje, hustotou 33,4 km² je po správním obvodu Sušice nejméně zalidněný. Silniční síť, která územím prochází, je spojnici mezi Středočeským a Severočeským krajem, s kterými správní obvod na severu hraničí. Kralovicko patří k zemědělským oblastem, zemědělská půda je obhospodařována téměř na polovině výměry (31 618 ha). Čtyřicet procent plochy území pokrývají lesy. V okolí Kaznějova se nachází značná ložiska kaolínu sloužící pro výrobu stavebních a žáruvzdorných výrobků. Nedaleko odtud v Horní Bříze sídlí závod na výrobu keramických obkládaček a dlaždic. Mezi neméně významné firmy patří BEST, a.s. Rybnice zabývající se výrobou stavebně betonových prvků.

Dlouhodobý pokles počtu obyvatel se v roce 2004 zastavil. V uvedeném roce došlo k nárůstu počtu obyvatel o 92, z důvodu přírůstku stěhováním. Koncem roku žilo ve správním obvodu 21 988, z toho bylo 15,4%

ve věku do 14 let a 14,1% starších 65 let. Míra nezaměstnanosti 8,21% koncem roku 2004 byla sice pátá nejvyšší v kraji, přesto došlo k jejímu poklesu o 0,92 procentního bodu, tj. nejvíce v kraji.

Ve východní části Plzeňského kraje se rozkládá **správní obvod Nepomuk**, jehož výměra činí 308,7 km². Hustotou 36,3 obyvateli na 1 km² se řadí mezi třetí správní obvod nejméně zalidněný. Zajišťuje chod 26 obcí, z nichž kromě Nepomuka mají všechny obce méně než dva tisíce obyvatel. Má příznivé životní prostředí, povrch krajiny je kopcovitý, na východě se táhne pásmo Brdské vrchoviny. Správním obvodem prochází dopravní trasa spojující Plzeňský kraj s krajem Jihočeským. Nepomucko patří k zemědělským oblastem, téměř dvě třetiny výměry tvoří zemědělská půda. Třetina území je pokryta lesními porosty. Nejdůležitější průmyslové podniky jsou převážně soustředěny v centru správního obvodu Nepomuku. Patří mezi ně ELYTEX, a.s. Nepomuk a Pekařství a cukrářství Jan Pondělík s.r.o.

Koncem roku žilo na území 11 215 obyvatel, z toho bylo 1 873 starších 65 let. Index stáří dosáhl hodnoty 115,3, což je druhá nejvyšší hodnota v kraji. SO ORP Nepomuk vykázal v roce 2004 druhou nejvyšší hodnotu průměrného věku – 41,3 let. Míra nezaměstnanosti koncem roku 2004 činila 6,37% a zůstala téměř na úrovni roku předchozího.

Správní obvod Nýřany leží v severní až v severovýchodní části kraje. Převážná část území leží uvnitř kraje, jen malou část hranic má na severovýchodě společnou s Karlovarským krajem. Správní obvod spravuje 54 obcí, z nichž čtyři obce jsou obcemi s pověřeným obecním úřadem (Město Touškov, Nýřany, Třemošná a Všeruby). Rozprostírá se na ploše 627,5 km², z toho třetina je pokryta lesy. Hustotou 77,3 obyvateli je čtvrtý nejvíce zalidněný. Hlavním vodním tokem je řeka Mže, na jejímž toku byla vybudována známá přehradní nádrž – Hracholusky. Kvalita životního prostředí se za posledních deset let značně zlepšila, především v oblastech útlumu těžby černého uhlí. Nadále však zůstává oblast v okolí dálnice D5, spojující Čechy se SRN, zatížena hlukem a emisemi. Správní obvod lze charakterizovat jako zemědělsko-průmyslový. Důležité podniky jsou soustředěny převážně v jižní části správního obvodu v okolí Nýřan, severní část je spíše oblastí zemědělskou. Mezi nejvýznamnější patří DIOSS Nýřany, a.s., ZIEGLER Automobiltechnik s.r.o. Nýřany, Gühring s.r.o. Líně, Stölze Union s.r.o. Heřmanova Huť, B & BC a.s. Zbůch a další firmy.

Příznivý demografický vývoj nárůstu počtu obyvatel vykazují statistické údaje trvale od roku 1995. Ani v roce 2004 tomu nebylo jinak, neboť počet obyvatel vzrostl proti předchozímu roku o 498, což je nejvyšší nárůst ze všech správních obvodů v kraji. Celkový nárůst obyvatelstva byl ovlivněn přírůstkem stěhováním v důsledku nové výstavby rodinných a bytových domů v okolí krajského města.

Ve správním obvodě žilo koncem roku 2004 celkem 48 512 obyvatel, z toho 15,9% tvořily děti do 14 let, což je hned po správním obvodě Tachov a Stříbro největší podíl věkové skupiny do 14 let. Míra nezaměstnanosti se v roce 2004 proti předchozímu roku téměř nezměnila a činila 5,96%. Z celkového počtu registrovaných uchazečů o práci, kterých bylo koncem roku 1 461, bylo 51,9% žen, přitom se jejich počet zvýšil o 1,4 procentního bodu.

Správní obvod Plzeň leží ve středu Plzeňského kraje. Od zbývajících čtrnácti správních obvodů se značně odlišuje, především ekonomicky. Odlišnost ovlivňuje působnost krajského města Plzně, které je centrem dění kraje. Působí zde řada firem, státních institucí, zdravotnických, školských a kulturních zařízení a velkých obchodních řetězců. V Registru ekonomických subjektů byla koncem roku 2004 evidována v Plzni více jak třetina všech ekonomických subjektů kraje.

Svou rozlohou 261 km² je správní obvod čtvrtý nejmenší, ale nejhustěji obydlen – 680,3 obyvatel na 1 km². Správní obvod zajišťuje chod 15 obcí. Přestože se v okolí Plzně nachází dostatek lesů a vodních zdrojů má značně narušené životní prostředí. Je to především způsobeno přehluštěnou silniční dopravou, ale i koncentrací průmyslových podniků.

Důležitými firmami, které ovlivňují ekonomiku regionu jsou Daikin Industries Czech Republik s.r.o., Yazaki Wiring Technologies Czech s.r.o., PANASONIC AVC Networks Czech, s.r.o., Plzeňský rozdroj, a.s., Škoda, Huť, s.r.o., Škoda, Kovárny, s.r.o., HP-Pelzer k.s. a další neméně významné.

Z hlediska věkové struktury obyvatelstva patří správní obvod mezi nejstarší, průměrný věk dosáhl v roce 2004 výše 41,4 let. Nízký podíl (13,2%) věkové skupiny do 14 let ovlivňuje i index stáří, který v roce 2004 dosáhl hodnoty 120,1, tedy nejvyšší v kraji. Negativní demografický vývoj vypovídá o trvalém poklesu obyvatelstva, který od roku 1991 dosáhl v roce 2004 nejnižšího počtu – 177 897 obyvatel. Na úbytku obyvatelstva se trvale podílí nejen záporný přirozený přírůstek (umírá více obyvatel než se rodí), ale v některých letech i záporný přírůstek stěhováním (vystěhuje se více obyvatel než se přistěhuje). K 31.12.2004 bylo evidováno ve správním obvodu 6 390 nezaměstnaných, z toho 53,7% tvořily ženy.

Ke stejnému datu dosáhla míra nezaměstnanosti 6,73% a proti stejnému období předchozího roku poklesla o 0,62 procentního bodu.

Jižně od krajského města Plzně, ve středu Plzeňského kraje, se rozkládá **správní obvod Přeštice**. Rozlohou 271,2 km² je pátý nejmenší v kraji, hustotou 74,6 obyvatel na 1 km² je pátý, ale nejlidnatější. Sídlem správního obvodu je město Přeštice, které spravují 30 obcí. Severním cípem prochází částečně zprovozněný dálniční obchvat Plzně – D5, což má za následek horší životní prostředí. Kvalitu životního prostředí lze vcelku hodnotit příznivě. Území má venkovský charakter třetinou pokryto lesními porosty. Vedle zemědělství, které i v minulosti zde hrálo důležitou úlohu, působí ve správním obvodu několik důležitých průmyslových firem. Patří mezi ně VISHAY ELEKTRONIC s.r.o. a Lear Corporation Czech s.r.o. Zásoby nerostných surovin, které se nacházejí na území správního obvodu, využívají firmy pro výrobu obkladaček a dlaždic, zastoupené firmou Lassesberger a.s. (dříve Chlumčanské keramické závody). Koncem loňského roku žilo ve správním obvodu 20 235 obyvatel, z toho bylo 10 217 žen. Stav obyvatel se od roku 1995 neustále zvyšuje, z důvodu kladného přírůstku stěhováním. Přestože míra nezaměstnanosti 5,07% byla k 31.12.2004 nejnižší v kraji, zvýšila se proti stejnému období minulého roku o 0,72 procentní body, což je třetí nejvyšší nárůst v kraji. Z 518 uchazečů o zaměstnání bylo 56,4% žen.

V severovýchodní části Plzeňského kraje se nachází **správní obvod Rokycany**. Celou východní část hranice má společnou se Středočeským krajem. Jako jediný správní obvod vznikl z bývalého okresu Rokycany. Spravuje ze všech správních obvodů nejvíce obcí – celkem 68, z toho jsou tři obce (Rokycany, Zbiroh a Radnice) obcemi s pověřeným obecním úřadem. Rozlohou 457 km² je čtvrtý největší a hustotou 79,5 obyvateli na 1 km² je třetí nejhustěji obydlen. Středem správního obvodu prochází dálnice D5, spojující Hl. město Prahu s krajským městem Plzní a SRN. V okolí dálnice je území zatíženo hlukem a emisemi. Přesto se kvalita životního prostředí od roku 1990 značně zlepšila v důsledku útlumu těžby nerostných surovin v okolí Ejovic, Břas a Radnic. Rokycansko je průmyslově zemědělskou oblastí. Zemědělci obhospodařovali v roce 2004 celkem 27 017 ha zemědělské půdy, z toho bylo 20 065 ha orné půdy. Mezi největší zemědělské podniky patří Zbirožská a.s., Příkosická zemědělská a.s. a Osecká zemědělská a obchodní společnost. Z průmyslových firem působících na rokycansku je největší HUTCHINSON s.r.o. zabývající se výrobou pryžových výrobků.

Ve správním obvodu žilo koncem roku 2004 celkem 45 707 obyvatel a proti předchozímu roku se počet zvýšil o 131 osob, v důsledku kladného přírůstku stěhováním. Vyšší podíl obyvatelstva nad 65 let ovlivňuje i index stáří, který v roce 2004 dosáhl v kraji čtvrté nejvyšší hodnoty – 108,66 Z ekonomicky aktivního obyvatelstva bylo 7,85% nezaměstnaných tj. 1 832 osob. Proti předchozímu roku míra nezaměstnanosti poklesla o 0,51 procentního bodu.

Jihozápadně od krajského města, uvnitř Plzeňského kraje leží **správní obvod Stod**. Rozlohou 259,2 km² se řadí mezi třetí nejmenší, hustotou 82,4 km² na 1 obyvatele je po SO Plzeň nejvíce zalidněný. Spravuje 24 obcí, z nichž tři obce (Stod, Dobřany, Holýšov) jsou obcemi s pověřeným obecním úřadem. Okolí dálnice D5, která prochází územím, je zatíženo hlukem a výfukovými plyny především z kamionové dopravy. Zbývající část území má vcelku příznivé životní prostředí venkovského charakteru. Téměř třetina území je pokryta lesy. Téměř 60% (15 211 ha) připadá na zemědělskou půdu, z toho 85% tvoří orná půda. Nejvýznamnějšími zemědělskými podniky jsou Dnešická zemědělská a.s., Vysoká a.s. Dobřany a Agricos s.r.o. Stod. Mezi průmyslové zaměstnavatele ve správním obvodu patří MD Elmont s.r.o. Chotěšov, České cihelny s.r.o. Stod a Murr CZ s.r.o. Stod.

Výhodná poloha a blízkost ke krajskému městu spolu s působností několika významných firem ve správním obvodu do značné míry ovlivňují nízkou míru nezaměstnanosti, která koncem roku 2004 byla třetí nejnižší v kraji a dosáhla 5,95%. Z 10 908 ekonomicky aktivního obyvatelstva bylo 649 nezaměstnaných.

Koncem roku 2004 žilo ve správním obvodu 21 349 obyvatel, z toho 3 300 (15,6%) obyvatel tvořily děti do 14 let, což je čtvrtý nejvyšší podíl v kraji.

Správní obvod Stříbro leží v severozápadní části Plzeňského kraje. Na severu má společnou hranici s Karlovarským krajem. Rozlohou 430,7 km² je středně veliký, hustotou 38,2 obyvateli na 1 km² je pátý nejméně zalidněný. Spravuje 24 obcí, z nichž dvě obce Stříbro a Bezručice jsou obcemi s pověřeným obecním úřadem. Správní obvod lze charakterizovat jako zemědělsko – průmyslový. Téměř čtyřicet procent plochy území je pokryto lesními porosty. Zemědělská půdy byla v roce 2004 obhospodařována na 22 760 ha, z toho téměř 80% připadalo na ornou půdu. Největší zemědělskou společností je Zemědělské družstvo Černošín a SaZ Ošelín s.r.o. Vedle zemědělských podniků působí ve správním obvodu několik průmyslových firem, k největším patří Kermi s.r.o. Stříbro, Opravy a Kovovýroba Záchlumí a.s. a Alcoa Fujikura Czech s.r.o. Stříbro.

Věkový průměr obyvatelstva správního obvodu byl 39,2 let, tj. druhý nejnižší v kraji. Podíl dětí do 14 let koncem roku 2004 činil 16,0%. Druhý nejnižší z kraje je i index stáří – 72,91. Celkem žilo koncem roku 2004 ve správním obvodě 16 454 obyvatel, tj. o 177 obyvatel méně než v předchozím roce. Celkový relativní úbytek obyvatelstva byl nejvyšší v kraji a dosáhl hodnoty –10,7. Přestože míra nezaměstnanosti ve správním obvodu poklesla o 1,1 procentní bod, přesto byla v kraji druhá nejvyšší a koncem roku 2004 činila 10,45%. Z 8 738 ekonomicky aktivních bylo 913 obyvatel nezaměstnaných.

Základní charakteristika území, sídelní a správní struktura

V jižním cípu Plzeňského kraje leží **správní obvod Sušice**. Jihozápadní hranice má společné se Spolkovou republikou Německo. Rozlohou 780,6 km² patří mezi třetí největší správní obvod kraje, ale hustotou obyvatelstva 31,9 obyvateli na 1 km² je nejméně zalidněný. Obvod spravuje 30 obcí, z nichž Kašperské Hory a Sušice jsou obcemi s pověřeným obecním úřadem. Povrch je značně členitý, převážná část území leží v podhorské a horské oblasti, po jižní a jihozápadní straně se táhne pohoří Šumavy. Více jak polovina území je pokryta lesy, vodní plochy se rozprostírají na ploše 1 207 ha. Krásná příroda, množství lesů a rybníků vytváří příznivé podmínky k letní i zimní rekreaci.

Správní obvod je zemědělskou oblastí, třetina půdy (27 053 ha) je využívána k zemědělské výrobě, z toho 11 299 ha připadá na ornou půdu a 14 896 na trvalé travní porosty. Živočišná výroba se specializuje na chov skotu. Průmysl zde nemá výrazné postavení, k neznámějším patří Solo Sirkárna Sušice.

Dlouhodobý vývoj obyvatelstva není příznivý, od roku 1993 trvalé klesá. Po správním obvodu Plzeň zde žije nejméně dětí do 14 let, koncem roku podíl představoval 14,3% z celkového počtu obyvatel. To ovlivňuje i poměrně vysoký index stáří – 113,66. Záporný celkový přírůstek obyvatel v roce 2004 byl negativně ovlivněn záporným přirozeným úbytkem (zemřelo více obyvatel než se narodilo). V sídle správního obvodu Sušici žije téměř polovina obyvatelstva (v roce 2004 – 11 492 obyvatel), přitom město patří mezi páté nejlidnatější v kraji. Příznivý není ani vývoj míry nezaměstnanosti, který trvale vykazuje nejvyšší hodnotu v kraji. Koncem roku dosáhla míra nezaměstnanosti hodnoty 10,96%.

Správní obvod Tachov leží v západní části Plzeňského kraje, který sousedí se Spolkovou republikou Německo. Přejichod do SRN zajišťují tři hraniční přechody Broumov, Pavlův Studenec a Rozvadov. Rozlohou 948 km² patří mezi největší, hustotou 36,9 obyvateli na 1 km² je čtvrtý nejméně zalidněný. Spravuje 27 obcí, z nichž tři obce (Bor, Planá a Tachov) jsou obcemi s pověřeným obecním úřadem. Území podél hranic je pokryto lesními porosty, na západě se rozprostírá vrchovina Českého lesa. Zalesněná část území představuje plochu o výměře 42 853 ha tj. 45% z celkové výměry správního obvodu. Území je protkáno řadou potoků a říček, hlavním vodním tokem je řeka Mže. Rybníky a vodní nádrže slouží nejen k rekreaci a chovu ryb, ale jako zásobárna vody. K největším patří vodní nádrž Lučina. Většina území má vcelku příznivé životní prostředí, mimo okolí dálnice D5 z Prahy na Rozvadov, která prochází jižní částí správního obvodu.

Do roku 1990 patřilo Tachovsko k zemědělským oblastem. Státní statky se po roce 1990 postupně rozpadaly na menší soukromé zemědělské podniky. Podle výsledků SLDB 2001 poklesl podíl ekonomicky aktivního obyvatelstva z 23,8% v roce 1991 na 8,1% v roce 2001. V současné době patří mezi největší zemědělské podniky RESPO s.r.o. Tachov a Agročas s.r.o. Částkov. Vznikala však na území řada menších průmyslových podniků, k největším v současnosti patří Ideal Automotive Bor s.r.o. a Elektrometall s.r.o. Chodová Planá.

Obyvatelstvo správního obvodu patří mezi nejmladší v kraji. Věkový průměr v roce 2004 dosáhl 37,7 let. Podíl dětí do 14 let byl za uvedené období nejvyšší v kraji (16,4%), příznivý je i index stáří – 65,65 (podíl věkové skupiny 65letých a starších k věkové skupině 0 - 14 let). V dlouhodobém demografickém vývoji rostl postupně od roku 1991 (mimo roku 1997 a 2001) počet obyvatel na 34 950 v roce 2004. Příznivý není vývoj nezaměstnanosti, který podle údajů úřadu práce dosahuje trvale třetí nejvyšší hodnoty v kraji. Koncem roku 2004 činil 9,8%.

Pověřenými obecními úřady jsou obce:

Blovice (spravuje 13 obcí) – Blovice, Dražkov, Chlum, Chocenice, Jarov, Letiny, Louňová, Seč, Střížovice, Únětice, Vlčejn, Zdemyslice, Žďárec

Spálené Poříčí (spravuje 6 obcí) – Borovno, Milínov, Míšov, Nové Mitrovce, Spálené Poříčí, Žákava

Domažlice (spravuje 30 obcí) – Babylon, Česká Kubice, Díly, Domažlice, Draženov, Hradiště, Chocomyšl, Chodov, Chrástavice, Kanice, Kaničky, Klenčí pod Čerchovem, Koloveč, Luženičky, Milavče, Mrákov, Nemanice, Nevolice, Pasečnice, Pec, Pelechý, Postřekov, Srbice, Stráž, Tlumačov, Trhanov, Újezd, Únějovice, Zahofany, Ždánov

Kdyně (spravuje 15 obcí) – Brnířov, Chodská Lhota, Kdyně, Kout na Šumavě, Libkov, Loučim, Mezholezy (dříve okr. Do), Němčice, Nová Ves, Pocirovce, Spáňov, Úboč, Úsilov, Všepadly, Všeruby

Poběžovice (spravuje 13 obcí) – Bělá nad radbuzou, Drahotín, Hora Svatého Václava, Hostouň, Hvoždany, Mnichov, Mutěšín, Nový Kramolín, Otov, Pařezov, Poběžovice, Rybník, Vlkanov

Horáždovice (spravuje 20 obcí) – Břežany, Hejná, Horáždovice, Hradešice, Chanovice, Kejnice, Kovčín, Kvášovice, Malý Bor, Maňovice, Myslív, Nalžovské Hory, Nehodiv, Olšany, Pačejov, Slatina, Svěradice, Tužice, Velké Hydčice, Velký Bor

Základní charakteristika území, sídelní a správní struktura

Horšovský Týn (spravuje 10 obcí) – Blížejov, Horšovský Týn, Křenovy, Meclov, Mezholezy (dříve okr. Hor. Týn), Mířkov, Semněvice, Srby, Velký Malahov, Vidice

Staňkov (spravuje 8 obcí) – Čermná, Hlohová, Hlohovčice, Močerady, Osvračín, Poděvousy, Puclice, Staňkov

Klatovy (spravuje 32 obcí) – Běhařov, Běšiny, Bězděkov, Biřkov, Bolešiny, Čachrov, Černíkov, Červené Poříčí, Dlažov, Dolany, Chlístov, Chudenice, Janovice nad Úhlavou, Javor, Ježovy, Klatovy, Klenová, Křenice, Lomec, Měčín, Mezihorří, Mochtín, Myslovice, Obytce, Ostřetice, Poleň, Předslav, Strážov, Švihov, Týnec, Vrhavec, Vřeskovice

Nýrsko (spravuje 5 obcí) – Dešenice, Hamry, Chudenín, Nýrsko, Železná Ruda

Plánice (spravuje 7 obcí) – Číhaň, Hnačov, Mlýnské Struhadlo, Plánice, Újezd u Plánice, Zavlekov, Zborovy

Kralovice (spravuje 25 obcí) – Bílov, Bohy, Brodeslavy, Černíkovice, Dolní Hradiště, Hlince, Holovousy, Chříč, Kočín, Kopidlo, Kozojedy, Kožlany, Kralovice, Mladotice, Pastuchovice, Potvorov, Sedlec, Slatina, Studená, Tis u Blatna, Velečín, Všehrady, Výrov, Vysoká Libyně, Žihle

Manětín (spravuje 6 obcí) – Bezvěrov, Dražeň, Hvozď, Manětín, Nečtiny, Štichovice

Plasy (spravuje 13 obcí) – Dobříč, Dolní Bělá, Horní Bělá, Jarov, Kaznějov, Koryta, Líté, Loza, Mrtník, Obora, Pláně, Plasy, Rybnice

Nepomuk (spravuje 26 obcí) – Čížkov, Čmelíny, Hradiště, Chlumy, Kasejovice, Klášter, Kozlovice, Kralovice, Měcholupy, Mileč, Mladý Smolivec, Mohelnice, Nekvasovy, Nepomuk, Neurazy, Nezdřev, Oselce, Polánka, Prádlo, Sedliště, Srby, Tojice, Třebčice, Vrčeň, Žinkovy, Životice

Město Touškov (spravuje 15 obcí) – Bdeněves, Čemíny, Čerňovice, Chotíkov, Kozolupy, Křelovice, Líšňany, Město Touškov, Myslinka, Pernarec, Plešnice, Pňovany, Újezd nade Mží, Úlice, Vochov

Nýřany (spravuje 13 obcí) – Blatnice, Heřmanova Huť, Hněvnice, Kbelany, Líně, Lochousice, Nýřany, Přehýšov, Rochlov, Tlučná, Úherce, Vejprnice, Zbůch

Třemošná (spravuje 15 obcí) – Bučí, Česká Bříza, Dolany, Druzťová, Horní Bříza, Hromnice, Kaceřov, Krašovice, Ledce, Nadryby, Tatiná, Trnová, Třemošná, Zruč-Senec, Žilov

Všeruby (spravuje 11 obcí) – Blažim, Krsy, Kunějovice, Nekmíř, Nevřeň, Ostrov u Bezdržic, Příšov, Úněšov, Úterý, Všeruby, Zahrádka

Plzeň (spravuje 4 obce) – Dýšina, Chrást, Kyšice, Plzeň

Starý Plzenec (spravuje 11 obcí) – Chválenice, Letkov, Lhůta, Losiná, Mokrouše, Nezbavětice, Nezvěstice, Starý Plzenec, Štáhlavy, Štěnovický Borek, Tymákov

Přeštice (spravuje 30 obcí) – Bolkov, Borovy, Buková, Čížice, Dolce, Dolní Lukavice, Horní Lukavice, Horšice, Chlumčany, Kbel, Lužany, Merklín, Nebílovy, Netunice, Nezdice, Oplot, Otěšice, Předence, Přeštice, Příchovice, Ptenín, Radkovic, Roupov, Řenče, Skašov, Soběkury, Štěnovice, Týniště, Útušice, Vlčí

Radnice (spravuje 17 obcí) – Bezděkov, Břasy, Bujesily, Hlohovice, Chlum, Chomle, Kamenec, Kladruby, Lhotka u Radnic, Liblín, Němčovice, Přivětice, radnice, Sebečice, Skomelno, Újezd u Svatého Kříže, Vejvanov,

Rokycany (spravuje 34 obcí) – Březina, Bušovice, Dobřív, Ejpovice, Holoupkov, Hrádek, Hůrky, Cheznovice, Kakejcov, Kamenný Újezd, Klabava, Kornatice, Litohlavy, Medový Újezd, Mešno, Mirošov, Mýto, Nevid, Osek, Příkosice, Raková, Rokycany, Skořice, Smědčice, Strašice, Svojkovice, Štítov, Těně, Těškov, Trokavec, Veselá, Vísky, Volduchy, Všenice

Zbiroh (spravuje 17 obcí) – Cekov, Čilá, Drahoňův Újezd, Hradiště, Kařez, Kařízek, Lhota pod Radčem, Líšná, Mlečice, Ostrovec-Lhotka, Plískov, Podmokly, Sirá, Terešov, Týček, Zbiroh, Zvíkovec

Základní charakteristika území, sídelní a správní struktura

Dobřany (spravuje 5 obcí) – Dnešice, Dobřany, Nová Ves, Přestavlky, Vstíř

Holýšov (spravuje 9 obcí) – Bukovec, Čečovice, Černovice, Holýšov, Horní Kamenice, Kvíčovice, Neuměř, Štichov, Všekary

Stod (spravuje 10 obcí) – Honezovice, Hradec, Chotěšov, Kotovice, Lisov, Líšina, Stod, Střelice, Ves Touškov, Zemětice

Bezručice (spravuje 5 obcí) – Bezručice, Cebiv, Horní Kozolupy, Kokašice, Konstantinovy Lázně

Stříbro (spravuje 19 obcí) – Benešovice, Černošín, Erpužice, Kladruby, Kostelec, Kšice, Olbramov, Ošelín, Prostiboř, Skapce, Stříbro, Sulislav, Svojšín, Sytno, Trpísty, Únehle, Vranov, Záchlumí, Zhoř

Kašperské Hory (spravuje 5 obcí) – Horská Kvilda, Kašperské Hory, Modrava, Renštejn, Srní

Sušice (spravuje 25 obcí) – Budětice, Bukovník, Čímice, Dlouhá Ves, Dobršín, Domoraz, Dražovice, Frymburk, Hartmanice, Hlavňovice, Hrádek, Kolinec, Mokrosuky, Nezamyslice, Nezdice na Šumavě, Petrovice u Sušice, Podmokly, Prášíly, Rabí, Soběšice, Strašín, Sušice, Velhartice, Žihobce, Žihovice

Bor (spravuje 7 obcí) – Bor, Přimda, Rozvadov, Staré Sedliště, Staré Sedlo, Stráž, Třemešné

Planá (spravuje 8 obcí) – Brod nad Tichou, Broumov, Chodová Planá, Chodový Újezd, Kočov, Lestkov, Planá, Zadní Chodov

Tachov (spravuje 12 obcí) - Ctiboř, Částkov, Dlouhý Újezd, Halže, Hošťka, Lesná, Lom u Tachova, Milíře, Obora, Studánka, Tachov, Tisová